

www.raakvlak.be

VARSENARE (JABBEKE) GISTELSTEENWEG 59

JAN HUYGHE

GRIET LAMBRECHT

Titel: Gistelsteenweg 59 Varsenare (Jabbeke)
Resultaten van het archeologisch proefonderzoek

Vergunningsnummer: 2013-017

Opdrachtgever: Familie Lust

Uitvoerder: Raakvlak

Vergunninghouder: Jan Huyghe

Auteurs: Jan Huyghe en Griet Lambrecht

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Raakvlak

Locatie/vindplaats: Gistelsteenweg 59, Varsenare (Jabbeke)

Projectcode: VA13/GS

Kadaster: afdeling 5, sectie C, perceel 623K

Periode: 20 februari 2013

Versie: Eindrapport

Technische ondersteuning: Serge Van Liefferinge, Régy Poppe en Nico Inslegers

Metaaldetectie: Roland Decock

Omschrijving onderzoeksopdracht

Bijzondere voorwaarden en randvoorwaarden: Niet van toepassing

Omschrijving advies staalname en conservatie : Niet van toepassing

Omschrijving extern wetenschappelijk advies : Niet van toepassing

Omschrijving van de archeologische verwachting: Metaaltijden, Romeins, vroege middeleeuwen

Onderzoeksvragen: Op pagina 4 van dit rapport

Aanleiding van het onderzoek: Het verkavelen van gronden

Raakvlak:

Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
F +32 [0]50 61 63 67
E info@raakvlak.be
www.raakvlak.be

© Raakvlak, februari 2014

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

1.	Inleiding	3
2.	Onderzoeksvragen	4
3.	Historische en archeologische situering	4
4.	Bodemkundige situering.....	6
5.	Bodemopbouw	7
6.	Veldwerk.....	9
6.1.	Resultaten van het onderzoek.....	9
6.2.	Metaaldetectie.....	10
7.	Besluit	10
8.	Bibliografie.....	11
9.	Bijlage	122

1. Inleiding

In het kader van de werken “het verkavelen van gronden” aan de Varsenareweg 59 te Jabbeke in opdracht van de familie Lust, voerde Raakvlak (Intergemeentelijke dienst voor archeologie in Brugge en ommeland) een proefonderzoek uit op 20 februari 2013. Het onderzoek werd uitgevoerd door Jan Huyghe en Griet Lambrecht.

Figuur 1: Het projectgebied in het rood aangeduid op de kadastraal kaart. (bron: cadgisweb.)

Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 0,5 hectare en is gelegen ten oosten van de dorpskern van Varsenare. Het terrein is braakliggend en is kadastraal gekend als afdeling 5, sectie C, perceel 623k.

2. Onderzoeksvragen

Het doel van dit proefonderzoek is het vaststellen en het waarderen van eventuele bewoningssporen. De onderzoeksvragen die bij dit project gesteld worden zijn:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3. Historische en archeologische situering

In 1003 verschijnt de eerste vermelding van Varsenare, een dorp ontstaan op de kruising van twee belangrijke tracés, de Oudenburgweg en de Westernieuweg, op de grens van de polders en het Houtland. Het dorp heeft doorheen zijn geschiedenis flink te lijden onder oorlogsgeweld: in 1488 verwoest Maximiliaan van Oostenrijk Varsenare en ook in de woelige 16e eeuw ondervindt de parochie veel schade. Later zal het dorp zich profileren als welvarend en residentieel, met groot belang voor zowel landbouw als bosbouw. (inventaris bouwkundig erfgoed 22134)

De Gistelsteenweg, de drukke verbindingsweg tussen Brugge en Gistel aangelegd door de Oostenrijkers in 1755, volgt voor een groot deel het verloop van de wegen die sinds de Romeinse tijd de verschillende dorpen verbinden. De weg typeert zich door heterogene bebouwing, met enkele verspreide historische hoeves. (inventaris bouwkundig erfgoed 14043) Een kleine studie van het historisch kaartmateriaal dat voor het onderzoeksterrein beschikbaar is bevestigt deze feiten. De Gistelsteenweg is reeds herkenbaar op de kaart van het Brugse Vrije (*zie fig. 2*). Deze kaart werd in de jaren '60 van de 16^e eeuw geschilderd door Pieter Pourbus. Op de detailuitsnede zien we dat de streek rond Brugge zeer rijk is aan omwalde hoeves, maar op de verwachte locatie van het projectgebied is geen bebouwing te ontwaren. Ruim twee eeuwen later werkt de Graaf van Ferraris zijn zogenaamde Kabinetskaart af. Het tracé van de Gistelsteenweg kunnen we hier ook duidelijk aflezen (*zie fig. 3*). Op de kaart wordt het terrein geklasseerd als akker, wat nauw aansluit bij het karakter van het dorp.

Figuur 2: Locatie van het projectgebied aangeduid in het wit op de Pourbus-kaart (1: dorpskern Varsenare, 2: Brugge, 3: projectgebied)

Figuur 3: Locatie van het projectgebied aangeduid in het rood op de Kabinetskaart (bron: KBR)

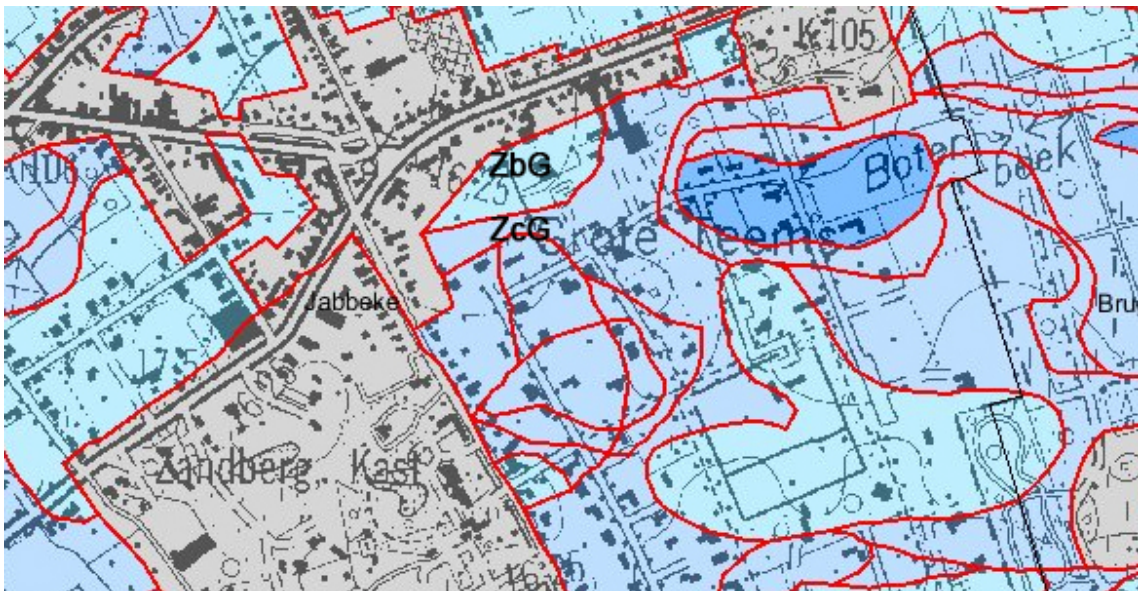
Op het vlak van archeologie werden te Varsenare in het verleden reeds heel wat vondsten gedaan daterende uit de metaaltijden-Romeinse tijd en vroeg middeleeuwen. Het terrein is niet zover gelegen van d'Hooghe Noene (Hollevoet, Y. 2002) waar sporen vanaf de midden bronstijd tot de volle middeleeuwen werden aangetroffen. In de nabije omgeving bevindt zich eveneens de Grote Thems (CAI 304974), een site met walgracht te dateren in de late middeleeuwen.

4. Bodemkundige situering

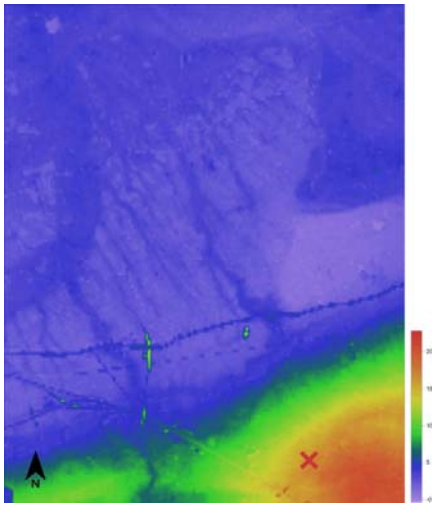
Varsenare bevindt zich op de grens tussen de polders en de zandstreek. De bodemkaart klasseert het projectgebied als droog zand (ZbG) (zie fig. 4) en deels op matig droge zandgronden (ZcG).

We bevinden ons dus in de Vlaamse zandstreek. Dit is een relatief laaggelegen streek waarvan de bodems afgezet zijn door poolwinden tijdens de laatste ijstijd (het Weichseliaan), zo'n 116.00 tot 11.500 jaar geleden. Meer specifiek maakt Varsenare deel uit van het Houtland, zoals de naam doet vermoeden, een vrij bosrijk gebied.

Op het Digitale HoogteModel (DHM) zien we dat het onderzoeksterrein hoog in het landschap ligt (zie fig. 5). We bevinden ons immers op de zandrug tussen Oudenburg en Brugge. Ten noorden van de zandrug beginnen de lagergelegen polders.

Figuur 4: Bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: www.aqiv.be).

Figuur 5: Projectgebied op het digitaal hoogte model (DHM).

5. Bodemopbouw

Om deze gegevens aan te vullen hebben we drie profielen geplaatst, verspreid over het onderzoeksterrein (zie fig. 6 tot 8). Uit deze profielen blijkt dat er weinig bodemontwikkeling heeft plaatsgevonden of dat de originele bodem is verdwenen.

In profiel 1 (sleuf 1) en profiel 3 (sleuf 4) is een sterke ophoging zichtbaar. Deze ophoging is respectievelijk 60 en 90 cm dik en bevat brokjes harde mortel. De originele bodem is hier volledig verdwenen. We mogen hieruit afleiden dat deze natte gronden vrij recent werden opgehoogd. Uit de profielen blijkt dat de bodem zich hier lange tijd in natte toestand bevond, wat meteen een extra argument biedt voor de ophoging van dit gedeelte van het terrein.

Sleuf 2 met profiel 2 is de enige zone waar een oudere bodem (B-horizont) bewaard bleef. Deze bevindt zich op 35 cm onder de ploeglaag (Ap-horizont). Deze B-horizont bestaat uit een donkerbruine Bhs- en een lichtbruine Bs horizon, het zijn de enige restanten van wat ooit een podzolbodem was. Het Pleistocene zand (C-horizont) bevindt zich op ca. 50 cm diepte. In deze zone werd het terrein slechts gering opgehoogd (te zien in de Ap- horizon), we bevinden ons hier duidelijk op drogere gronden.

Figuur 6 & 7: De profielen in de sleuven 1 en 4 waar een duidelijke ophoging zichtbaar is.

Figuur 8: Het profiel in sleuf 2, de enige zone met een bewaarde B-horizont.

6. Veldwerk

6.1. Resultaten van het onderzoek

Tussen de aanwezige bomen en struiken konden er op het braakliggende gedeelte 4 proefsleuven worden getrokken.

In deze sleuven werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen. Zoals reeds beschreven bij de bodemopbouw werd het hele terrein sterk opgehoogd en was enkel in sleuf 2 een deel van de oorspronkelijke bodem bewaard gebleven. De enige aangetroffen verkleuringen in het Pleistocene zand betroffen verstoringen met een 20ste eeuwse oorsprong.

Het sleuven/sporenplan bevindt zich in de bijlage.

Figuur 9 & 10 : Zicht op sleuf 1 & 2.

Figuur 11 & 12 : Zicht op sleuf 3 & 4.

6.2. Metaaldetectie

De metaaldetectie werd uitgevoerd door Roland Decock. Hierbij werden geen relevante archeologische vondsten aangetroffen.

7. Besluit

Na het veldonderzoek kunnen de onderzoeksvragen hier in het besluit samenvattend beantwoord worden.

Het proefonderzoek levert geen archeologisch relevant sporen op. De meerderheid van het terrein bestond uit sterk opgehoogde natte zandgronden. Op basis van deze vaststellingen is een vervolgonderzoek niet vereist.

8. Bibliografie

HOLLEVOET, Y. 2002 d'Hooghe Noene van midden Bronstijd tot volle middeleeuwen. Archeologisch onderzoek in een verkaveling langs de Zandstraat te Varsenare (gem. Jabbeke, prov. West-Vlaanderen), in: *Archeologie in Vlaanderen, VI*, p. 161-189.

www.agiv.be

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<http://cai.erfgoed.net/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/22134>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/14043>

http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html

9. Bijlage: Sporenplan

